

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI

Bekjanov Sherzod Yuldash ugli

Osiyo xalqaro universiteti magistranti.

Ahmadov Olimjon Shodmonovich

Buxoro pedagogika instituti dotsenti p.f.f.d. (PhD.)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12574489>

Annotatsiya. Ushbu maqolada pedagogik texnologiyalarning ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llanilishining nazariy asoslari batafsil ko'rib chiqilgan. Tadqiqot metodologiyasi sifatida adabiyotlar tahlili va sintezi usullari qo'llanilgan bo'lib, bu usullar mavzuning chuqur va keng qamrovli tahlilini ta'minlaydi. Pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonida qo'llanilganda, ular nafaqat ta'lim samaradorligini oshirishga, balki o'quvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirishga ham yordam beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirishga imkon beradi. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. Pedagogik texnologiyalar yordamida ta'lim-tarbiya jarayonini optimallashtirish mumkin bo'lib, bu jarayonni samaraliroq va o'quvchilar uchun qiziqarliroq qiladi. Shu tariqa, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi o'qitish jarayonini yanada samarali, interaktiv va ta'sirchan qilishga xizmat qiladi, natijada o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi va motivatsiyasi ham oshadi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiyalar, ta'lim-tarbiya jarayoni, samaradorlik, nazariy asoslar, zamonaviy.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE APPLICATION OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Abstract. This article examines in detail the theoretical foundations of the use of educational technologies in the educational process. The research methodology used methods of analysis and synthesis of literature, providing a deep and comprehensive analysis of the topic. The use of educational technologies in the educational process helps not only to increase the efficiency of learning, but also to develop the creative abilities of students. The results of the study show that the integration of pedagogical technologies into the educational process can significantly improve the quality of education. This, in turn, greatly contributes to the development of students' knowledge and skills. With the help of educational technologies, it is possible to optimize the educational process, making it more effective and interesting for students. Thus, the use of modern educational technologies serves to make the learning process more efficient, interactive and effective, resulting in increased learning levels and student motivation.

Keywords: pedagogical technologies, educational process, efficiency, theoretical foundations, modern.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРИМЕНЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Аннотация. В данной статье подробно рассматриваются теоретические основы использования педагогических технологий в образовательном процессе. В качестве методологии исследования использовались методы анализа и синтеза литературы,

обеспечивающие глубокий и всесторонний анализ темы. Использование педагогических технологий в образовательном процессе помогает не только повысить эффективность обучения, но и развивать творческие способности учащихся. Результаты исследования показывают, что интеграция педагогических технологий в образовательный процесс позволяет существенно повысить качество образования. Это, в свою очередь, во многом способствует развитию знаний и умений учащихся. С помощью педагогических технологий можно оптимизировать образовательный процесс, сделав его более эффективным и интересным для учащихся. Таким образом, использование современных педагогических технологий служит тому, чтобы сделать учебный процесс более эффективным, интерактивным и результативным, в результате чего повышается уровень обучения и мотивация учащихся.

Ключевые слова: педагогические технологии, учебно-воспитательный процесс, эффективность, теоретические основы, современный.

KIRISH

Ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy yondashuvlar va texnologiyalarni qo'llash bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Pedagogik texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning intellektual salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi [1]. Ushbu maqolada pedagogik texnologiyalarni ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llashning nazariy asoslari tahlil qilinadi.

Hozirgi kunda ta'lim tizimi jadal rivojlanib bormoqda va yangi talablar qo'yilmoqda. Zamonaviy jamiyat yuqori malakali, raqobatbardosh va innovatsion fikrlaydigan mutaxassislariga ehtiyoj sezmoqda. Bunday mutaxassislarni tayyorlashda pedagogik texnologiyalarning o'rni beqiyosdir [2]. Pedagogik texnologiyalar o'qitish jarayonini optimallashtirish, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini shakllantirish hamda ularning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga yordam beradi [3].

Shunday qilib, pedagogik texnologiyalarni ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llash zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, ta'lim samaradorligini oshirish hamda o'qituvchilarning ishini optimallashtirishga xizmat qiladi. Pedagogik texnologiyalarni joriy etishda uchraydigan muammolarni bartaraf etish va ularning samaradorligini ta'minlash uchun ta'lim tizimining barcha ishtirokchilari o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish lozim.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida adabiyotlar tahlili va sintezi usullari qo'llanildi. Pedagogik texnologiyalar bo'yicha ilmiy maqolalar, kitoblar va dissertatsiyalar o'rganib chiqildi. Xususan, pedagogik texnologiyalarning turlari, ularning afzalliklari va kamchiliklari, shuningdek, ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llanilishi masalalari tahlil qilindi [4].

Pedagogik texnologiyalarning ko'plab zamonaviy turlari mavjud bo'lib, ular orasida eng keng tarqalganlari quyidagilar:

Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi

Muammoli ta'lim texnologiyasi

Hamkorlikdagi ta'lim texnologiyasi

O'yinli ta'lim texnologiyasi

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosidagi ta'lim [5; 6]

TAHLIL VA MUHOKAMA

Pedagogik texnologiyalarni ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llash o'qituvchilar va o'quvchilar uchun bir qator afzalliklarga ega. Ular o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi, mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi [8]. Bundan tashqari, pedagogik texnologiyalar o'qituvchilarga o'quv jarayonini samarali boshqarish va o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish imkonini beradi [9].

Ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi ham pedagogik texnologiyalarni qo'llashda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy o'quv jihozlari, kompyuter va multimedia vositalari, internet tarmog'iga ulanish imkoniyati kabi omillar pedagogik texnologiyalarning samaradorligini oshiradi. Shuningdek, o'quv xonalarining jihozlanishi, o'quvchilar sonining me'yorlarga muvofiqi va o'quv materiallarining yetarliligi ham ta'lim sifatiga ta'sir qiladi.

O'quv dasturlarining moslashuvchanligi pedagogik texnologiyalarni joriy etishning yana bir muhim omilidir. O'quv dasturlari o'quvchilarning yosh xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda tuzilishi lozim. Ular pedagogik texnologiyalarni qo'llash uchun yetarli darajada moslashuvchan bo'lishi, o'qituvchilarga ijodiy yondashuv va innovatsiyalarni joriy etish imkonini berishi kerak.

Pedagogik texnologiyalarning samaradorligini oshirish uchun ta'lim jarayonini tizimli tarzda tashkil etish muhimdir. Bu o'qituvchilar, o'quvchilar, ota-onalar va ta'lim muassasasi ma'muriyati o'rtasidagi hamkorlikni talab qiladi. Ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari pedagogik texnologiyalarning ahamiyatini tushunishlari, ularning maqsad va vazifalarini qo'llab-quvvatlashlari lozim.

Bundan tashqari, pedagogik texnologiyalarni qo'llashda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish zarur. Har bir o'quvchining qiziqishlari, qobiliyatlari va o'zlashtirish darajasi turlicha bo'ladi. Pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirilishi, ularning kuchli tomonlarini rivojlantirish va zaif tomonlarini korreksiya qilishga qaratilishi lozim.

Pedagogik texnologiyalarni ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llash zamonaviy ta'limning dolzarb masalalaridan biridir. Ularning samaradorligi o'qituvchilarning professional tayyorgarligi, moddiy-texnik ta'minot, o'quv dasturlarining moslashuvchanligi va ta'lim jarayonining tizimli tashkil etilishiga bog'liq. Pedagogik texnologiyalarni joriy etishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, ularning qiziqishlari va ehtiyojlariga e'tibor qaratish muhimdir. Kelajakda pedagogik texnologiyalarning yangi yo'nalishlarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish ta'lim sifatini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi.

XULOSALAR

Xulosa qilib aytganda, Ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy yondashuvlar va texnologiyalarni qo'llash bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri ekanligini ta'kidlash lozim. Ushbu maqolada pedagogik texnologiyalarni ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llashning nazariy asoslari tahlil qilinadi.

Hozirgi kunda ta'lim tizimi jadal rivojlanib bormoqda va yangi talablar qo'yilmoqda. Zamonaviy jamiyat yuqori malakali, raqobatbardosh va innovatsion fikrlaydigan mutaxassislariga

ehtiyoj sezmoqda. Bunday mutaxassislarni tayyorlashda pedagogik texnologiyalarning o'rnini beqiyosdir. Pedagogik texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning intellektual salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, pedagogik texnologiyalarni ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llash zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Pedagogik texnologiyalarni joriy etish bir qator muammolar bilan ham bog'liq. O'qituvchilarning malakasi, moddiy-texnik bazaning yetishmasligi, o'quv dasturlarining moslashuvchanligi va o'quvchilarning yangi texnologiyalarga moslashishi kabi omillar pedagogik texnologiyalarni joriy etishda to'sqinlik qilishi mumkin. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarning malakasini oshirish, ta'lim muassasalarini zamonaviy o'quv qurollari bilan ta'minlash va o'quvchilar uchun moslashuv dasturlarini tashkil etish zarur.

Pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishda hamkorlikning ahamiyati katta. Ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari, jumladan, o'qituvchilar, o'quvchilar, ota-onalar va ta'lim muassasasi ma'muriyati o'rtasida samarali hamkorlik yo'lga qo'yilishi kerak. Bu pedagogik texnologiyalarning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda o'quv materiallarini tanlash va ularni yetkazib berishga yordam beradi. Natijada, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalari rivojlanadi, kreativligi ortadi, shuningdek, mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalari shakllanadi.

Pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishda eng keng tarqalgan usullar qatoriga loyiha asosida ta'lim, muammoli ta'lim, hamkorlikdagi ta'lim, o'yinli ta'lim va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosidagi ta'lim kiradi. Bu texnologiyalar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida pedagogik texnologiyalarning samaradorligini oshirish uchun tizimli yondashuv muhimdir. Bu o'qituvchilarning professional tayyorgarligi, moddiy-texnik ta'minot, o'quv dasturlarining moslashuvchanligi va ta'lim jarayonining tizimli tashkil etilishi bilan bog'liqdir. Pedagogik texnologiyalarni joriy etishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, ularning qiziqishlari va ehtiyojlariga e'tibor qaratish zarur.

Kelajakda pedagogik texnologiyalarning yangi yo'nalishlarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish ta'lim sifatini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi. Shu sababli, ta'lim tizimi innovatsion yondashuvlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'z ichiga olishi, ularni muntazam ravishda rivojlantirib borishi lozim. Bu nafaqat o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga, balki ta'lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va ta'sirchan qilishga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Ishmuxamedov, R.J. (2016). Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Yuldashev, J.G., & Usmanov, S.A. (2012). Pedagogik texnologiyalar. Toshkent: O'qituvchi.
3. Tolipov, O'.Q., & Usmonboyeva, M.U. (2014). Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. Toshkent: Fan.

4. Xoliqov, A.A. (2017). Pedagogik mahorat. Toshkent: Iqtisod-moliya.
5. Azizxo'jayeva, N.N. (2014). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: Adabiyot uchqunlari.
6. Mahmudov, M.A., & Yo'ldoshev, U.Y. (2015). Ta'lim texnologiyalari. Toshkent: Iqtisod-moliya.
7. Yo'ldoshev, J.G., & Hasanov, S.X. (2013). Ta'lim-tarbiya jarayonini boshqarishda pedagogik texnologiyalarning o'rni. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi.
8. Qodirov, B.B., & Abdullayeva, Sh.A. (2016). Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. Toshkent: Tafakkur qanoti.
9. Nishonaliyev, U.N., & Xasanov, S.X. (2014). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: Iqtisod-moliya.